

BUITEN

23^E JAARGANG N^O. 39

ZATERDAG 28 SEPTEMBER 1929

Foto F. Moesman

DE TIVOLITUIN TE UTRECHT. VIJVER MET BRUGJE, RECHTS DE UITGANG, LINKS
EEN GEDEELTE VAN HET SOCIETEITSGEBOUW

Redactrice: RO VAN OVEN

INHOUD:

DE DOOLHOF DER DWAASHEID, DOOR RALPH SPRINGER (9)	BLZ. 458
DE SYMBOLISCHE RESTAURANT-TUIN, (GOURMENIAHAUS AM ZOO), (GEÏLL.), DOOR VAN DEN ECKHOUT	BLZ. 460—462
WILDE GANZEN, DOOR H. E. KUYLMAN.	BLZ. 462
DE ROMEINSCHE RUÏNES IN NOORD-AFRIKA (GEÏLL.) DOOR P. J. C. ULTÉE	BLZ. 463—466
HERINNERINGEN VAN TANTE VAN TOENDERTIJD, (OUDE PORTRETTE) DOOR TANTE VAN TOENDERTIJD	BLZ. 465
DE TIVOLITUIN MET SOCIETEIT TE UTRECHT VERDVENEN (GEÏLL.), DOOR F. MOESMAN	457, 467
ARIOSTO. UIT HET POOLSCH, DOOR KAZIMIERZ CHLEDOWSKY (3)	BLZ. 468
BRUG BIJ DE APOLLOLAAN TE AMSTERDAM, MET BEELDHOUWERK VAN HILDO KROP. OP DEN ACHTERGROND HET LYCEUM (GEÏLL.),	BLZ. 468

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Redactrice Mw. Ro van Oven, Emmastr. 15, Amsterdam. Stukken voor de Administratie aan de Uitgevers N.V. Scheltema & Holkema's Boekhandel en Uitgevers-Mij., Rokin 74—76, Amsterdam. Met de toevoeging: „Voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam- en adresvermelding wordt verzocht, ook achter op de foto's

Nieuw verschenen nummers 25 ets., oudere 50 ets.

De doolhof der dwaasheid

ROMAN VAN SCHERPZINNIGHEID, DWAASHEID EN HUMOR

9) DOOR RALPH SPRINGER

„Ik zou maar niet te véer meerijden”, zei een medelijdende passagierster. „U vermoeit dat arme dier te veel”.

„Hij moest zich vermoeien tot hij er bij neerviel”, gromde Oom Karel.

„Wát, bent U er zóó één!” riep de dame verontwaardigd. „Ik zal de dierenpolitie waarschuwen. „Reken daar maar op”.

Toen zij in de nabijheid van St. James Square afstapten, wachtte de hond hen reeds op. Hij deed direct een aanval op Joris Jochem's keel, welke echter mislukte.

„Watson”, zei de detective somber, „we hebben de macht van die schurken onderschat. Dit dier is ongetwijfeld een lid hunner bende, dat zij in een hond hebben vermoemd, om ons zooveel te beter te kunnen bespieden. *Opmerken, samenvatten . . .*”

„Já, verdorie!” riep Oom Karel, „daar heb je hem weer”.

Het dier was een oogenblik achtergebleven en rende nu verwoed op Oom Karel aan. Met weergalooze snelheid trok Joris Jochem zijn bijl en zou het dier den kop van den romp hebben geslagen, als het op dezelfde plaats was blijven staan. Nu sprong het echter met iets als een juichkreet vooruit en Oom Karel steunde jammerlijk, Joris Jochem had zijn schoen geraakt en zijn voet bezeerd.

„Há!” brulde de detective verwoed. „Er gaat me een licht op! *Er gaat me een licht op!* Die hond, die hond . . .”

Hij greep Oom Karel bij een arm en sleurde hem voort!

De hond greep oom Karel's broek tusschen de tanden en probeerde hem terug te trekken. Toen dat niet gelukte liet het dier zich door Joris Jochem meesleuren. Voor de deur van den heer van Nuchteren, nummer 27, liet de detective zijn Watson liggen en gaf een daverenden slag op oom Peter's huisdeur.

De hond zette zich op oom Karel's jas, die nog steeds zijn gezicht bedekte. De oude man uitte een kreet en begon jammerlijk te steunen.

„Watson, hou moed!” riep Joris Jochem. „Ik verbrijzel hun deur, neem dien heelen schurkentroep gevangen en leg jou in een clubfauteuil. Dan kan jij uitrusten, terwijl ik het overgebleven geld tel.”

„Ik ben blind, ik ben hardstikke blind geworden!” jammerde de oude man. „Er ligt iets zwaars op mijn oogen, dat het licht tegen houdt.”

Joris Jochem had echter geen tijd om zich met andere dingen te bemoeien. Achter die deur waren natuurlijk de *Rug*, Bill Bully en hun gevaarlijke rotgenooten.

„*Rug*, kom er uit!” brulde hij. „Je bent herkend. Je lage streken zijn ontmaskerd. *Ik, Joris Jochem daag je uit*. Geef je goedschiks over en laat mij die premie verdienen!”

Hij gaf nog één slag met de bijl en sloeg den klopper van de deur af. Toen legde hij zijn wapen neer, ging drie passen terug en ramde zijn dik hoofd tegen de deur aan.

Als bij tooverij vloog die open. En achter in de vestibule, stonden oom Peter en John, Leni en Tilly, mistress Smith en Daisy. Verder weg naast elkaar, wachtten Jack en Bill een goede kans tot ontsnappen af.

Joris Jochem stootte een meter vooruit en viel languit op den marmeren vloer.

„Halt, geen stap verder, je bent herkend!” riep John luid. „*Jij hebt mijnheer Warnaar's portefeuille gerold*.”

En John zette zijn voet op Joris Jochem's nek. Maar meteen vloog een groote hond door de deuropening naar binnen en plonste boven op den detective neer.

„Er ligt d'r nóg een buiten!” kreet mistress Smith.

„Inbraak bij klaarlichten dag, op heeterdaad betrapt, met de wapenen in de hand,” zei oom Peter op plechtigen toon, schoon zijn gelaat glimlachte als altijd. „*Boeit hen en voert hen weg, in den donkersten kelder*.”

Joris Jochem rees halverwege overeind, onder een kreet van verontwaardiging en protest. Maar de hond beet in zijn oor en duwde hem weer neer.

„Sherlock, Sherlock!” kreet de detective op smartelijken toon, „zult ge dat gedoogen!”

Maar John sleurde hem bij een arm op en mistress Smith hield den anderen vast. De hond sperde zijn kaken om zijn enkel. En toen, traden Jack en Bill voorwaarts, lichtten oom Karel bij armen en beenen op en droegen hem zijn chef achterna.

„Steek de kaarsen op!” beval oom Peter. „*In de diepste, duisterste gewelven met hen, waar ze een langdurigen, smartelijken hongerdood zullen sterven, zonder ten en drinken*.”

„En zonder brood!” zei mistress Smith, op hardvochtigen toon.

Hoewel Joris Jochem's hoofd gehuld was in zijn jas, scheen hij de situatie duidelijk genoeg in te zien, om te begrijpen dat het er voor hem slecht voorstond.

„Watson!” bralde hij. „Bereid je op het ergste voor. *Wéé hen, als we spoorloos verdwijnen!*”

Oom Peter ging de stoet vóór. Eerst de marmeren gang door, toen een trap op, een trap af, een tuinkamer door en den tuin in.

„Ik voel de sombere lucht blazen in de donkere gewelven”, steunde de detective, toen de wind langs hem joeg. „*Wee wee! Ons hardvochtig vergoten bloed schreit om vergelding!*”

Na een wandeling door den tuin voerde men de beide mannen wel tien maal de trappen op en af. Joris Jochem raakte den tel kwijt en op het laatst geloofde hij dat men hem steeds dieper droeg.

Eindelijk voelde hij zich neerleggen met het gezicht op een kouden grond.

„Knevelt hen!” riep de stem van den man dien hij als den *Rug* beschouwde. „Knevelt handen en voeten en keten hen aan de ringen vast!”

Men bond hen.

„Watson!” kreet hij. „Zijt moedig in den dood, zooals je onverschrokken bij je leven was. En gij ellendingen!” donderde hij in de richting van de stem van den *Rug*. „*vreest de ijsselijke wraak van mijn vriend Sydney Jefferson, den chef van Scotland Yard*.”

Op een wenk van oom Peter slopen allen heen.

„Waarde bloedsbroeder,” zei hij tegen John, „verwijderen wij ons, om de vallen der vergiftige ratten open te zetten. *En schakel het Theemswater in*.

Slechts de dooden zwijgen!"

Joris Jochem en oom Karel bleven achter, in stilte en eenzaamheid.

TWAALFDE HOOFDSTUK

DIEP ONDER DE AARDE, OP WATER EN BROOD

Bill en Jack keken elkaar vragend aan, toen de heer van Nuchteren hun beduidde dat zij zich zouden verwijderen. Met de meisjes, mistress Smith en den grooten, vreemden hond klommen ze het kleine trapje op, dat van den leegen kolenkelder naar de bijkeuken voerde.

„Ik snap er niets van, Bill,” fluisterde Jack.

„Ik wél. Het is dien oude in zijn bol geslagen.”

„Maar wát dan? Wát is in zijn bol geslagen?”

„Zijn geld, natuurlijk,” zei Bill, beslist. „Twintig millioen.”

„Wat fluistert U daar?” vroeg Tilly, guitig.

„Och, niets. Mijn vriend Munnik zegt, dat er nu maar eens een voorbeeld moet worden gesteld. De inbrekers worden met den dag brutaler.”

Oom Peter en John kwamen nu ook boven en deden de deur op een kier. De chauffeur hield er een muizenval voor, waarin vijf aardige kleine muisjes zaten, trok het klepje óp en liet de diertjes ontsnappen. Ze vluchtten door den kier en de trap af. Daarna verbond John een waterslang aan een kraan en draaide deze een weinigje open. Druppelsgewijs kwam er water uit. Hij stak de slang tusschen den kier, zoodat ze in den kelder kwam te hangen.

„Nu de klok John,” beval oom Peter.

De chauffeur ging en kwam met een bijzonder geconstrueerd uurwerk te voorschijn. Een zeer natuurlijk nagebootst haantje zat er boven op, de snavel wijd open.

De heer van Nuchteren nam het uurwerk ter hand en draaide aan eenige schroefjes en sleuteltjes. Hij zette het daarna bij de kelderdeur en direct sloeg een helder klokje tien slagen. Daarna kraaide het haantje tien maal.

„Tien uur!” drong Joris Jochem's stem dof tot hen door.

Toen was het stil. Oom Peter maakte een handgebaar.

„Vijf minuten wachten,” fluisterde hij.

Vijf minuten later sloeg het klokje wéér en kraaide ook het haantje. Het gelaat van den ouden heer glunderde van plezier.

„Elf uur, Watson!” riep Joris Jochem. „Hoe de uren in gevangenschap omvliegen. O, wee, die kostbare tijd.”

„Over twee uur verbeelden ze zich al een vol etmaal hier te zijn. Mistress Smith, wijst U onzen nieuwen gasten hun kamers en laten we daarna een uurtje gezellig met elkaar babbelen.”

„En die hond?” vroeg de huishoudster. „Wat moet die hier? Die trekt warempel een gezicht, alsof hij hier hoort. Zou hij van dien dikke zijn?”

„Nu, dan heeft hij zijn baas al héél slecht verdedigd,” antwoordde oom Peter. „Een mooi dier, hé, John en schrander schijnt hij mij ook toe. Welk ras, dunkt jou?”

„Vraag U liever welke rassen,” antwoordde de chef-chauffeur. „Van boven heeft hij iets weg van een nijlpaard en zijn buik heeft strepen als een zebra. Naar zijn pooten te oordeelen lijkt hij op een kat en de staart heeft hij van een paard.”

„Hij moet maar hier blijven tot hij een ander thuis heeft,” besliste oom Peter en streelde het dier over den kop. „Geef hem maar een ferm bak eten, mistress Smith.”

In den kelder was het zwartdonker. Joris Jochem luisterde opletterend tot de voetstappen op de trap zwenen.

„We zijn in een hinderlaag gevallen, Watson,” gromde hij dan. „Knellen jouw boeien óók zoo?”

„H'm!” bromde Oom Karel.

„Als je wat meer het leven van onzen grootmeester Sherlock Holmes had bestudeerd, dan zou je begrepen hebben wie die hond was, die ons zoo laaghartig in den rug aanviel.”

„Wie dan, Joris Jochem?” vroeg Oom Karel, die, nu hij geen pijn aan zijn been voelde, genoot van de rust.

„Die meisjes heb je gezien, nietwaar?”

„Ja, en óf.”

„Nu, die zijn het dus niet.”

„Dat is nogal glad.”

„Die oude heer heb je óók gezien, nietwaar?” vroeg Joris Jochem.

„Ja!”

„Was die op de boot of in den trein?”

„Nee. Bij mijn weten niet.”

„Dan moet die dus Bill Bully zijn, Watson.”

„Dat schijnt zoo,” antwoordde Oom Karel, na kortstondig nadenken.

„Maar die heer uit den trein, die Warnars, dien heb je níú toch niet gezien, wel?”

„Nee. Jij soms?” vroeg Oom Karel korzelig.

„Nee, ik óók niet. Maar die hond zag ik wél.”

„Ik heb hem gevoeld,” gromde oom Karel, wraakzuchtig.

„Was die in den trein?”

„Nee!”

„Was hij op de boot?”

„Nee, verdorie, zanik toch niet zoo.”

„Watson, doe je ooren open. *Opmerken, samenvatten, oordeelen, gevolgtrekkingen maken en optreden.* Die Warnars was er wel, maar is er nu niet meer. Die hond wás er niet en is er nu opeens wel. Dus, enfin je begrijpt me natuurlijk al, mijn schrandere Watson. Nietwaar?”

„Natuurlijk. Maar vertel het eens, dan weet ik of jij het óók begrijpt.”

„De hond was Warnars en die Warnars is die hond.”

„Au!” kreet Oom Karel.

„Daar hoef je toch niet zoo om te schreeuwen. Klem je tanden op elkaar en draag ons detective-leed met mannenmoed.”

„Er kruipt een dier langs mijn been,” fluisterde Oom Karel.

Joris Jochem sidderde, niettegenstaande zijn detective-dapperheid.

Daar sloeg de klok.

„Tien uur,” bromde Joris Jochem. „Watson. . . .”

„Wéér een dier,” fluisterde Oom Karel. „Hij knabbelt aan mijn schoen.”

„O, je schoen,” antwoordde Joris Jochem, „als het niet erger is dan dat.”

„Me schoen!” herhaalde Oom Karel verontwaardigd, „ja me schoen. Maar als-ie die óp heeft, begint-ie aan mijn voet.”

Daar sloeg de klok opnieuw. Duidelijk klonk nu het hanegekraai ook tot hén door.

„Elf uur!” kreet de detective. „Elf uur in den ochtend. Hoe die uren in gevangenschap rondvliegen. Hoeveel uren liggen we hier nu al, Watson?”

„Nóg een dier, dat zijn er al drie,” mompelde Oom Karel ontzet. „Een heele menagerie.”

„Ik hoor iets anders.”

„Dat zijn mijn schoenen.”

„Nee het tikt, het klotst, het is water, Watson, *water!*!”

„Water!” riep Oom Karel. „Dan hebben ze de Theems open gezet. En de vergiftige waterratten knabbelen al aan mijn voeten. O O arme tante Bet.”

„Watson, *opmerken, samenvatten. . . .*”

„Stik!” riep Oom Karel verwoed, „ik heb nou genoeg met dat roofgedierte te doen, dat ik die mallepraat van jou niet kan aanhooren.”

De muisjes bespeurden tot hun genoegen dat de twee groote dieren niet anders konden doen dan schreeuwen. Dra waren ze dáár niet bang meer voor en kropen en renden ze naar lust over de lichamen en gezichten der mannen. Spoedig gaf Joris Jochem ook uiting aan zijn wrevel tegen hen en ook aan een beetje angst. De duisternis, en vooral zijn verbeelding deden hem groote, hongerige dieren zien, met verscheurende tanden en klauwende pooten. Hij dacht den heeten, begeerigen adem over zijn gezicht te voelen gaan van hongerige beesten, wier vraatzucht naar hem uitging.

De kleine zachte pootjes der diertjes voelde hij aan als klauwen wier gewicht zijn lichaam neerdrukten. En de schitterende verstandige kraaloogjes fantazeerde hij om in menschhatende vurige lichten, in den kop van ontzettende monsters.

„Watson, beste Watson, ik sterf, ik sterf,” kreunde hij nu en dan. „Vergeef me dat ik je met mij die hel heb binnengesleept.”

„Die arme tante Bet, die arme tante Bet,” steunde Oom Karel onophoudelijk. „Hoé die er van haar ouderdomsrente moet komen als ik er niet meer ben, gaat boven mijn verstand. O, die verwenschte sluipmoordenaars.”

En intusschen sloeg de klok en kraaide het haantje om de vijf minuten een later uur. De minuten werden dagen, ja weken en twee uren leken de mannen maanden.

(Wordt vervolgd)

Foto E. H. Börner Steglitz

DE WINTERTUIN MET WENTELTRAP. ARCHITECT LEO NACHTLICHT

DE SYMBOLISCHE RESTAURANT-TUIN

GOURMENIAHAUS AM ZOO

IN Berlijn viert thans in een ultra-modern restaurant de tegenstelling hoogtij, daar regeert wat Broadway noemt „het andere”. ☒ De mensch heeft *altijd* „het andere” gewild. Zoo heeft hij geregeld van den nacht een dag gemaakt, en doet het steeds meer, en van den winter een zomer, en omgekeerd; ☒ bij die omzettingen was hem de moderne techniek trouwens zéér van dienst —, maar al een héél oud genoeg van den *cultuur-mensch* heeft bestaan in het „binnen” maken van wat „buiten” is, en „buiten” wat „binnen”. Ik zeg: van den cultuur-mensch. De primitieve voorvaderen van de Broadwayers en van u waren niet zoo ingewikkeld van geest om de natuur te willen denatureren! ☒ Versailles is een mooi voorbeeld, en een klassiek, van den zin voor het omzetten van de open natuur in een soort interieur-kunst. De boomen deed Le Nôtre knippen en fatsoeneeren, en in rijen schikken en op elkaar overgroeien, zoodat zij beschermende wandelgangen werden, open kamers die men *berceaux* noemde, omdat zij de wiegen zijn van de liefde. En al heel vroeg heeft daarentegen de Noordsche mensch, wiens lot het is, een groot deel van zijn leven binnens-kamers door te brengen, het „buiten” naar binnen gehaald en zijn woonvertrekken tot kleine tuinen omgevormd. ☒ Of openbare ruimten reeds vóór het midden van de vorige eeuw die eigenaardigheid van den huisbewoner in het groot hebben overgenomen, zooals b.v. Cristal Palace en Krasnapolsky dit ná 1850 deden, is mij onbekend. Maar aan het publieke „binnen” het karakter geven van „buiten” is in de laatste halve eeuw in ieder geval een rage geworden. Ontelbaar zijn tegenwoordig in Europa en Amerika de groote restaurants, die tenminste in een hoek of gedeelte van hun ruimte hun winter- en zomertuin hebben. ☒ De allermooiste creatie op dit gebied vindt men op 't oogenblik te Berlijn. Daar staat het *Gourmenia-Haus* „am Zoo”, wijk Kurfürstendamm, niet ver van de Gedächtniskirche. Zijn gevel is voor

een deel van glas, des avonds warm-oranje glanzend glas, doorbroken door drie, tien meter hoge glazen pylonen, verder van warm-gelen steen. In dit Gourmenia (tehuis voor gourmets?) heeft een Amerikaansch voelend modern architect allerlei soda-fountains, blauw-gele cocktail-rooms, enz., enz. ingericht, maar ook een zeer groot restaurant, de z.g. Neue Traube, die de nieuwste, felste, schreeuwerigste, maar ook geestigste toepassing vertoont van het buiten, dat *binnen* gehaald wordt. Het geestige zit hem hierin, dat de ondernemende bouwmeester niet alleen een tuin heeft in huis gebracht, niet alleen een bosch, neen het echte oerwoud, en het verrassende bij deze operatie is wel hierin gelegen, dat hij dat oerwoud niet eenvoudig reëel geeft, b.v. door een uit Canada geïmporteerden reuzenstam, in welks holten men b.v. met een heel gezelschap zou kunnen zitten, maar dat hij temidden van oerwoud-werkelijkheden, zooals papagaaien en mos en woest uitzierende cacteeën, den *symbolen* van het eeuwige woud een plaats geeft, symbolen, opgetrokken in spiegeland of electrisch doorschenen glas. ☒ Ik kon de cocktail-room in dit Gourmenia-haus zeer apprecieeren, waar de en waar achter dubbele ruiten honderd jaar oude woestijnplanten op de brouwsels van den New-Yorkschen mixer neerkijken, en ik geloof, dat men zelden moderner sensatie ondergaat dan, zittende in dien, naar de straat toe open en glad-witte bevangen raakt van de vrees, in een enormen thermometer voor eeuwig te worden ingesloten; maar waar-nog veel beter, het is een warm aandoende schepping van het nieuwe vernuft, van, laten wij zeggen, het nieuwe restaurant-vernunft. ☒ Wij zijn nog altijd aan het denkend 't midden dan van het gelijkvloers gelegen deel der Neue Traube zinkt de vloer een meter omlaag, waar een enorm

bekken aldus ontstaan is, dat een rotstuijn bevat, een rotstuijn vol exotischen plantengroei: sterrelend gele, groote vetbladige bloemtrompetten, wanhopig hunne armen uitstrekende cactusboomen, een sprietige tamarinde, vochtige varens, een breed pisangblad. En daartusschen hangen twee of drie papegaaien te krijschen, gele kreten hoor ik ze krijten, schel als brekend glas. En de rest is trouwens glas, alles glas en gele steen . . . En wij zitten, mijn dame en ik, met onze schoenen op gelen steen, aan een geel tafeltje, en rusten in fluweelen zittingen van onmiskenbaar ultramarijn blauw, het blauwste blauw. ☼ Maar dit is niet alles. Er is meer. En dat meerdere is belangrijk. Het nieuwe zit in de uitdrukking der moderne symboliek. Vlak naast de tamarinde rijst tot het glazen plafond toe — een meter of 15 boven den beganen grond — een vierkante zuil van geribd glas, welks innerlijk oranje vlamt, als zagen wij daar de levenssappen van een boom omhoogstroomden door de capilaire vaten van dezen grijs-glazen stam. Die boom heeft geen takken. Slechts ontspringen aan den glazen stam van afstand tot afstand glazen twijgjes, dunne reageerbuisjes zijn het, naar omlaag gekromd, uit welke water regelmatig neerdrupt, ik zou ook kunnen zeggen regenmatig neerdrupt, en neerdrupt in glazen kelkjes, zoodat een oerbosch-gedruppel de heele zaal van zijn geruisch en vochtige atmosfeer vervult. ☼ Het dak van de rondom den rotstuijn zich uitstreckende restaurant-parterre bevindt zich maar een meter, en minder, boven uw hoofd, heeft daardoor het drukkende van een laag bladerdak. En naast de plaats waar ik zit, een plaats, vooruitgeschoven tot in den rotstuijn, rijst een steenen Canadeesche stam tot den nok omhoog, een pilaar, spiraalsgewijze omgeven door minuscule restaurant-terrasjes, elk geplafonneerd met spiegelglas . . . en weet ge wat dat zeggen wil?? Dit is n.l. dé farce, dé zotte krul, dé ironie van Gourmenia-Haus, alles in plafondspiegels op te vangen en zoo alles en alles ondersteboven te laten zien voor iederen buurman, voor den zwerm van kellners en voor de heele zaal. ☼ Van een hogere galerij omlaag, direct onder den glazen kap gezeten — des zomers onder den blauwen hemel — ziet de etende mensch neder op papagaai, cactus, kale hoofden, bewegende vrouwenhandjes, een tropisch bloementapijt, bergriviervtjes, rondwandelende schildpadden, alles bij elkander een bijzondere vinding van den op sensatie en geest fellen moderneling. ☼ Het is zeker waar, dat de menschheid met zulk een noviteit, als de restaurant-tuin van de Neue Traube, alwederom een eind verder is van den oorsprong van zijn bestaan, en op weg natuur en techniek, waarheid en fictie nog meer door elkander te werpen dan ze reeds geworpen zijn. Want kan het nog erger? Natuurlijk kan het nog erger. ☼ Er moest heel wat gebeuren

in den menschelijken geest, vóór iemand ertoe kwam een, in de natuur groeiende plant in een bak met aarde te zetten, en bak en plant binnenshuis te brengen, opdat hij zijn woning stoffeerde met natuur. Wij hebben nu, in 1929 na Chr., geen besef meer van de revolutie die er noodig was in den geest, vóór deze on-natuurlijke zaak, die ons thans zoo van zelfsprekend lijkt, haar beslag kon hebben. Wanneer men doordenkt, en zich indenkt, in de geestes-verandering, die zich openbaart aan zulk een daad van verwisseling van beschut-tend huis en het wilde buiten, dan is het toch ook weer niet moeilijk te beseffen, dat de afstand gróóter was tusschen hem, die nog nooit een stuk van 't „buiten” opzettelijk deed worden tot een deel van zijn „binnen”, en de mensch, die daar wel toe kwam, dan het verschil is tusschen dezen laatste (den eersten mensch met de bloempot vóór 't venster) en de stichters en bezoekers van de cactus-rijke, papagaaien-

Foto E. H. Börner Steglitz

GEZICHT OP DEN WINTERTUIN UIT DE EERSTE LOGE

krijschende, in glas gesymboliseerde Neue Traube. We komen dus nog wel nóg verder met onze on-natuur!

VAN DEN EECKHOUT

Ontvangen uitgaven

Het Vijfde Jaarverslag van The Netherland-America Foundation, dat nauwer aanraking tracht te brengen tusschen Amerikanen, in het bijzonder die van Nederlandse afkomst, en tusschen ons vaderland, vertelt van de vele bemoeiingen der Foundation om Hollanders het reizen in Amerika en Amerikanen het bezoek aan Holland te vergemakkelijken. Ook verschaft ze studiebeurzen aan Hollandsche studenten in Amerika.

Foto E. H. Börner Steglitz

COCKTAIL-ROOM MET CACTUSVENSTER

WILDE GANZEN

MET hun achten waren zij geboren op een met riet en wollegras begroeid eilandje in een der meren van Pruisisch Pommeren. Dons-gele wezentjes waren het, die trouw bewaakt door Vader en Moeder weldra met het natte element vertrouwd waren en in de begroeiing van den plas ruimschoots voedsel vonden. Waren zij koud of moede, dan spreidde de oude Moedergans haar vleugels uit en riep met zachte geluidjes haar kinderen tot zich, terwijl de groote gent steeds wakend bleef en voor niets terugdeinsde om zijn gezin te beschermen. ☼ Dat deze bescherming doeltreffend was, kon de roode roover, de sluwe vos getuigen, die verlekkerd op een malsch boutje, nader was geslopen en toen hij eindelijk na lang wachten zijn kans zou wagen, door den gent ontdekt was. Krachtig zwiepende vleugelslagen hadden hem bijna verblind en waren hem haast noodlottig geworden, toen hij zich terugtrekkend op het smalle moeraspaadje even ter zijde was geweken en gegrepen was door het verraderlijke moeras, dat hem met alle macht naar beneden had willen halen. Met de uiterste inspanning was het hem ten slotte gelukt weer vasten grond onder de voeten te krijgen en had toen als een half lam geslagen lafaard de vlucht genomen. Dagen daarna brandden nog zijn wonden, die hij in den strijd had opgelopen en een doodelijke vrees had hij behouden voor dien demon van een vogel, die kon blazen, bijten en slaan tegelijkertijd. ☼ Zelfs het edelhert, dat in den vroegen ochtendstond aan den wijden plaskwam drinken, nam

nu een anderen weg, want zoo dreigend had de gent zijn en zoo moedig was hij hem tegemoet getreden, dat het hert, anders niet zoo gauw vervaard, steunende op de kracht van zijn sterk gewei, gevoeld had, dat de vaderlijke geëerbiedigd moest worden en daarom een andere drinkplaats had gezocht. ☼ En de felle otter, hoe was 't dien vergaan! ☼ Hij de wreede, niets ontziende jager, hij, de roekeloze in het aanvallen, hij, de heerscher van het moeras, had het moeten afleggen tegen dien schijnbaar lompen vogel, die, toen hij een jong gansje wilde rooven, met zoo'n hevigheid en snelheid op hem was aangevallen, dat hij geen tijd had gehad zich met lenigen zwaai naar den strot van zijn aanvaller te werpen. Wel had hij den sprong gewaagd, doch nog voor hij zijn prooi had bereikt, had de vleugelschouder, zoo hard als ijzer, hem getroffen en was hij half versuft teruggeslingerd. En toen was hij, alvorens zich te kunnen oprichten, aangegrepen en de scherpe, als klemmen knijpende snavel had hem het vleesch beursch gekneet en hem ten slotte met walging weggeslingerd tusschen het riet, waar hij drie dagen had liggen sterven, geplaagd door de muggen, de venijnige bloedzuigers des nachts en door de tergende vliegen des daags. ☼ De zeearend, die vaak met succes een stoot op een gans gewaagd had, was 't hier ook al niet naar den vleeze gegaan, want, waar hij anders altijd een vluchtende prooi had gevonden, een, die zich alleen

trachtte te dekken en zich maar zelden verdedigde, had hij hier niet alleen een zich verdedigenden vijand, doch zelfs een aanvaller aangetroffen. ☼ Harde slagen waren er gevallen, doch nimmer had hij de kans gekregen zijn als schroeven doch knellende klauwen om den nek van den gent te slaan en had ten laatste, moe van het strijden, met gehavende veeren, het hazenpad gekozen. ☼ Zoo verdedigde de vader zijn jongen, die, waar zij altijd een rijk gedekte tafel vonden, vlug opgroeiden. Zij leerden van hun moeder op alle gevaar letten; het beeld van den vliegende roover, arend of valk, zag zij reeds onder zich in het water, nog voor deze zijn kans kon wagen en dan slopen zij in het dichte riet, dat hen veilig beschermde. ☼ Toen de jonge halmen hun groene kleur verloren en de stengels geel werden, zoodat zij bij het ondergaan der zon vaak blonken als vloeiend goud, waren de jonge ganzen volwassen en trillend sloegen zij dikwijls de machtige wieken uit als om hun kracht te beproeven. En niet ver was de dag verwijderd, dat, toen zij de vleugels weer suizend door de lucht sloegen, het lichaam zich ophief en zij gedragen werden op den door de rietstengels ruischenden wind. Dat was een feest en met luide stem jubelden zij hun

blijdschap uit. Nu had de wereld geen afstanden meer voor hen, nu waren zij niet meer gebonden aan den plas, dien zij reeds in alle richtingen hadden doorkruisd. Eerst nog onzeker, leerden zij snel met nooit falende regelmaat de vleugels bewegen en statig, achter elkander, zweefden zij vaak door den hemelcoean, waar donzige windveeren het diepe blauw drapeerden of wilde wolkrakels op het stormgeloei langs het

Foto E. H. Pörn-er Steglitz

GOURMENIA HAUS. DE GLAZEN LICHT-BOOM IN DEN WINTERTUIN

zwerk zwierden. ☼ Maar ook hier gingen zij nog de leerschool door waar de ouders hen voorgingen. ☼ Zij leidden in spiraalvlucht dalen. Als langs een wenteltrap gleden zij op gelijken afstand van elkaar naar beneden en in lange deining vervloeden de golfjes tusschen het riet, wanneer de ganzenvlucht op het water neerstreek. Toch keerden zij, hoe wijd hun tochten zich vaak uitstrekten, altijd nog terug naar de plaats, waar zij geboren waren en sliepen met den kop in de nekholte gevlijd op den wal hun lichte sluimering. ☼ Met het groeien der kinderen, met het tot vollen wasdom komen van het kroost, was echter de aan roekeloosheid grenzende moed van den gent verdwegen en de oude schuwheid was sinds eenigen tijd teruggekeerd. Nu ontweek hij de aanvallen van vervolgers zooveel mogelijk en durfde nu den vos niet meer tegemoet treden. Ook deze, de nederlaag nog niet vergeten zijnde, wist dit, voelde dit bij intuïtie en nu keerde hij terug en wachtte totdat zijn kans zou komen. ☼ En deze kans liet niet lang op zich wachten. ☼ Op een nacht toen na een drukkend heeten dag de storm losbrak, de bliksem de wolken aan stukken sneed en de donder de aarde deed trillen onder zijn grommend getoorn, verliet de vos zijn hol en sloop in het steunende en klagende riet, dat boog en weder oprees, dat knakte, waar het tegenstand bood of platgeslagen bleef liggen onder den striemenden regen. ☼ De ganzen hadden het kolkende meer verlaten, hadden onder den hoogen en beschutting gezocht voor den vliegende storm en hoorden

door het lawaai rondom, niet, dat hun vijand naderde. ☼ Eén sprong, één doodscreet en toen overstemde de wind elk ander geluid en sloop de vos met een vetten buit naar zijn woning en deed daar een maal zooals hij in dagen niet gehad had. Dat was het eerste verlies, dat de ganzenfamilie leed, maar uit dit verlies putten de jonge ganzen een les, die nimmer meer vergeten werd. Hun waakzaamheid verdubbelde zich en niet spoedig zouden zij weer een schuilplaats innemen, die hun het uitzicht belemmerde. ☼ De zomer had zich in al zijn volheid uitgeleefd, teere tinten mengden zich tusschen het egale groen van haag en wei en in het moeras vlamden hier en daar reeds schelle kleuren en klonken kreten van vogels, die in lente- en zomertijd niet gehoord werden. Elken dag kwamen er nieuwe bezoekers, groote vluchten koeten bevolkten het riet, zwommen des morgens naar het open water, verjoegen met hun eigen brutaliteit de wilde eenden, en vluchtten bij het minste geruisch onder luid gefladder naar de beschermende rietpollen. ☼ Dan schoot in pijlsnelle vaart een paar talingen over het water of snorde een vlucht eenden over de wuivende halmen en in alle was een onrust waar te nemen, die er 's zomers niet geweest was. ☼ Ook in de ganzen groeide iets onbestemds, ook zij richtten het scherpe oog vaak naar het zuiden en lusterend rekten

zij de lange halzen, als hoorden zij een stem, die hen riep. ☼ Dezeroepstem kwam echter niet van buiten tot hen, maar groeide in hen, 't was de roep van vele en vele voorgeslachten, die voor hen den weg waren gegaan naar het verre zuiden en dien ook zij zouden volgen, gedwongen door de onweerstaanbare trekkoorts, die met het kleuren van het blad, met het

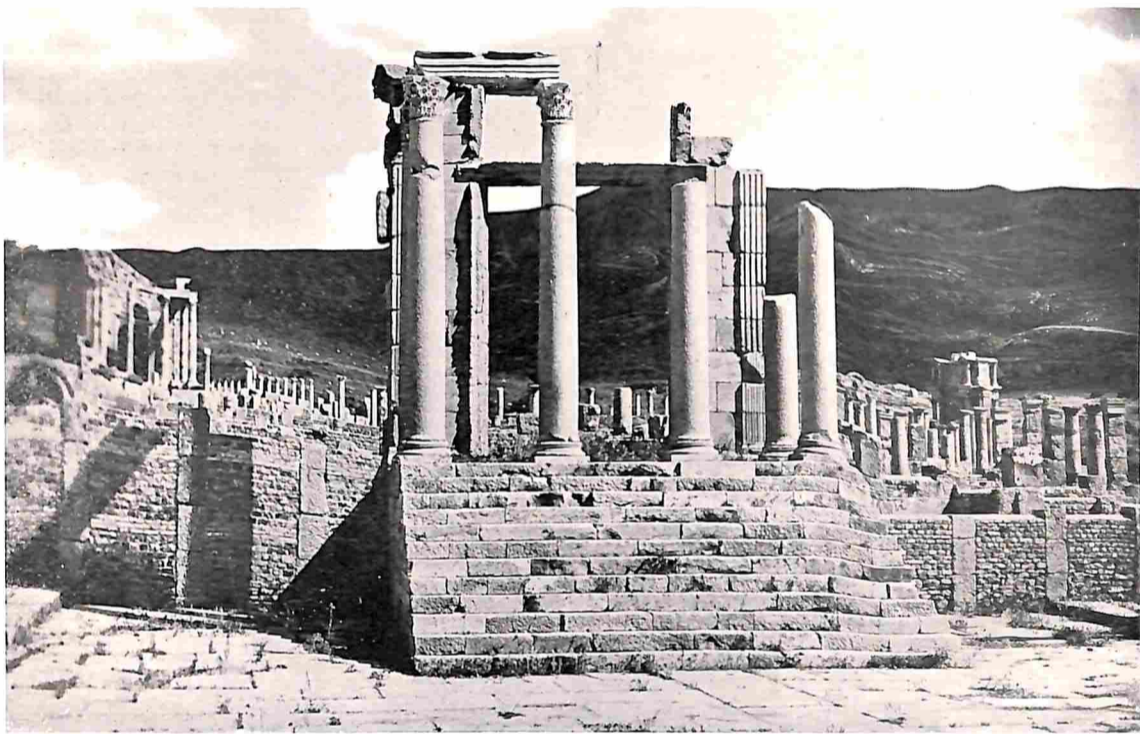
verwelken van het gras en het rijpen der vruchten tot ongekende hoogte steeg en het bloed kloppend door de aderen joeg. ☼ Op een donkeren, maanlozen nacht was de lucht vol gerucht van trekkende pelgrims en trillend bewogen de ganzen nu en dan hun sterke vleugels, wanneer zij daarboven soortgenooten hoorden. Toch was hun tijd nog niet gekomen. Het gevoel, dat hen inwendig verteerde, moest eerst nog sterker worden. ☼ Op een stormdag, toen met ruischend gerucht de geheele rietplas deinde als een golvende zee, kwam de roep tot hen en toen sloegen zij de machtige wicken uit, klommen statig op tot waar de krachtige Noordwester hen aangreep en reisden af naar het land, waar zij den winter zouden doorbrengen. ☼ Zij trokken over dorpen en steden, over heuvels en dalen en overal waar de menschen hen zagen, zei men „er komt vorst, wij krijgen strenge koude, want de ganzen vlogen in een „V”. ☼ De broodjager zag hen ook en hij haalde het ganzenroer van den muur, reinigde den loop nog eens goed en hing het geweer weder op in de hoop, dat er nu maar gauw sneeuw zou komen. Dan eerst zou hij deze slimme rakkers kunnen benaderen en ook dan zouden zij door honger gedreven hun voorzichtigheid prijs geven en dicht in de omgeving der menschen komen. ☼ 't Duurde niet lang of de eerste sneeuw kwam en met deze de eerste felle koude, die het water in boeien sloot en het voedsel schaars deed worden. ☼ De ganzen, neergestreken in ons Holland, hadden aanvankelijk ruimschoots in hun onderhoud kunnen voorzien met het afweiden van de roggevelden, waar het malsche groen hen vet en dik deed worden,

maar toen de eerste sneeuwvlokken warrelden en daarachter en snerpnd-koude wind volgde, waren zij naar de rietplassen getrokken, hadden nog langen tijd het water open kunnen houden, maar toen ook dat verstijfde, waren zij naar het land teruggekeerd en zwierven nu hongerig rond. ☼ In den vroegen ochtend of tegen schemer trok de jager een wit hemd over zijn kleeren, zoodat hij niet zichtbaar was in het sneeuwveld en ging dan op pad. ☼ Sluipend langs de singels, dekking zoekend achter struik of heuveltje besloop hij de ganzen en zij, hoe sluw ook, moesten ook ervaren, dat de mensch hen te slim afwas en ontdekten pas hun onoplettendheid als de gonzende hagel dood en verderf in hun gelederen bracht. ☼ Langzamerhand kwamen er hoe langer hoe meer soortgenooten bij elkander en niet zelden zag men soms vluchten van 3 à 400 stuks bij elkaar. ☼ Maar toch ontdekte men in die vluchten altijd de gezinnen welke bij elkander behoorden, want eensgezind bleven deze tezamen en vormden groepjes in één groote groep. ☼ Dan was er nog een gevaar voor hen en ook dat was weer de mensch, die met de ganzennetten er op uit was getrokken. Met zijn lokganzen en de groote netvleugels ging hij naar het lage land, waar het wijde zwerk een onbelemmerd uitzicht gaf en daar spreidde hij listig zijn netten

en wachtte.

☼ En tegen den middag keerde hij huiswaarts, deneenenkeer gelukkiger dan den andere, doch meestal had hij wel buit bij den poelier te brengen. ☼ Hoe meer de winter vorderde, hoe grooter de ganzenvluchten werden en hoe meer vijanden zij kregen. En toen de Decembermaand aanbak en Kerstmis in 't zicht kwam, toen knalden de schoten, flap-

ten de netten zwiepend over en werden de vogels, die hier gastvrijheid dachten te vinden, van het eene oord naar het andere verjaagd en lieten telkens en telkens weer een kameraad achter, zoodat hun rijen aanmerkelijk dunden. ☼ Bij de handelaren in de groote steden hoopte zich echter de koopwaar op. Stapels wilde ganzen en soms ook zwanen vulden den winkel en met een onnavolgbare handigheid werden deze gestroopt en te koop gehangen. Wat een feest was 't niet om met Kerstmis of Nieuwjaar een gebraden gans op tafel te hebben en waar de tamme ganzen nog al prijzig zijn, vergenoegde hij, wiens portemonnaie niet zoo erg gespekt was, zich met een wilden gans, die niet zoo hoog in prijs was. ☼ Toen het ijs in de vaarten week werd en in de twijgen der boomen en in de lage heesters de wind met nijdige rukjes te waaien begon; toen de zuidwester het begon te winnen van den tot nog toe steeds waienden oostenwind en het strakke blauw plaats maakte voor een bewolkte lucht, kregen de ganzen een onweerstaanbaar verlangen naar iets, dat zij elken dag sterker voelden worden. En evenals in herfsttijd de trekkoorts hen dwong naar het zuiden te gaan, trok nu met sterken drang de liefde voor hun geboorteland hen naar hun moeren en rietplassen, waar de veldleeuwerik reeds zijn eersten lentezang liet hooren. ☼ Op blanke wicken stegen zij op een zekereren, mooien vroeg-lentedag op en hoewel hun aantal zeer gedund was en er van ons gezin slechts vijf waren overgebleven, was dit genoeg om den ouden plas in Pruisisch Pommeren opnieuw te bevolken met een aantal donzige kinderen, die trouw en moedig bewaakt door den

ROMEINSCHE RUINES IN NOORD-AFRIKA. TEMPEL TE DJEMILA

ouden gent, ook op hun tijd hun offer zouden brengen op de moeilijke wegen, die de dieren der wildernis moeten gaan.

H. E. KUYLMAN

De Romeinsche ruïnes in Noord-Afrika¹⁾

ONDER de vele merkwaardigheden, welke zich in het Algerynsche gebied bevinden, zijn niet het minst overweldigend de antieke ruïnes, die overal zich afteekenen. Noord-Afrika is het tooneel geweest van oorlogen en revoluties zonder tal, van ontelbare invallen, die het hebben ondergedompeld in verwoestende golven, golven, welke de achtereenvolgende brillante beschavingen, beurtelings ontloken, hebben weggespoeld en waarvan slechts zijn overgebleven de meer dan duizend jaren onder den grond bedolven sporen, welke sedert korten tijd met een godsdienstige vereering aan het daglicht worden gebracht. Tot de helft van de 2de eeuw vóór de Christelijke jaartelling had Rome geen bezittingen in Noord Afrika, in haar geschiedenis wordt deze landstreek slechts genoemd in verband met den strijd tegen Karthago. In den eersten Punischen oorlog drongen de Romeinen tot in de nabijheid van Karthago door en werden in 255 vóór Chr. ten Westen van deze stad, bij Tunis, geslagen. Meer succes boekten zij in den 2den Punischen oorlog, toen de Karthagers onder Hannibal door den Romeinschen veldheer Publius Cornelius Scipio werden overwonnen. Doch ook na dezen oorlog bleef de verhouding tusschen Rome en Karthago zeer gespannen, de macht en rijkdom van Karthago was een doorn in het oog van de Romeinsche groot-handelaars, welke het steeds op de totale vernietiging van de stad hadden gemunt. De 3de Punische oorlog eindigde dan ook, na een tweejarigen wanhopigen tegenstand van de stad, waarbij een groot gedeelte der bevolking tijdens het beleg en bij de inname door het zwaard of in de vlammen omkwam en de overigen als slaven werden verkocht, met haar totale verwoesting. Karthago werd met den grond gelijk gemaakt. Toen vestigden de Romeinen zich voor goed in Noord-Afrika, gestadig breidden zij hun gebied uit, langzamerhand werd geheel Noord-Afrika een onderdeel van het Romeinsche Rijk. Tot in de 5de eeuw duurde hunne heerschappij, toen rukten de Vandalen Afrika binnen en richtten in weinige jaren de Romeinsche heerschappij ten gronde. Hunne koningen regeerden een honderdtal jaren over dit gebied, zonder intusschen de inlandsche volken veel respect af te dwingen. Doch ook deze macht ging ten onder, in 534 wierpen de soldaten van Keizer Justinus van Byzantium het Vandalenrijk omver en werd Noord-Afrika bij het Byzantijnsche keizerrijk gevoegd, totdat ten slotte de Arabische inval in de 2de helft der 7de eeuw voorgoed het klassieke tijdperk voor Noord Afrika afsloot. De eigenlijke Romeinsche overheersching van Noord Afrika had 4 eeuwen geduurd, gedurende dat tijdperk was het land tot grooten bloei gekomen, het had meer dan 450 Romeinsche steden, de velden waren bedekt met dorpen en hoeven. Onder de Arabische overheersching kwam spoedig het verval, steden en hoeven werden verlaten, waterwerken verwaarloosd, van deze welvaart, van deze pracht is heden ten dage niets overgebleven dan de ruïnes. Weer kreeg het zand vrij spel, de onverbiddelijke woestijn heeft weder in bezit genomen wat eens haar onbetwistbaar eigendom was, weer heerscht het zand waar eens de Romeinsche beschaving had gezegevierd

DE TRIUMFPOORT VAN TRAJANUS TE TIMGAD

enz. Lambèse, Madaure, Khemissa, Tébessa en tal van andere ruïnesteden rijen zich aaneen, zij vormen als het ware een zegepralende oprijlaan, een onafgebroken koninklijken weg, welke zijn wedergade slechts zou kunnen vinden in de valleien vanden Nijl, omzoomd door zijn grafgewelven, gedenknaalden en zuilen van graniet, tusschen Caïro en Assuan. Zij die Noord Afrika bezoeken, met liefde voor het oude zullen hier een onmetelijke rijkdom vinden van herinneringen aan lang vervlogen eeuwen, van een cultuur, die nimmer kan sterven, nimmer kan ondergaan, doch steeds de bewondering zal opwekken van het talent der oude bouwmeesters, die met hunne gebrekkige hulpmiddelen deze schitterende werken hebben gewrocht.

P. J. C. ULTEÉ

Herinneringen van Tante van Toendertijd

OUDE PORTRETTE

BIJ het opruimen van de boekenkast laat ik me altijd door mijn dienstmeisje assisteeren: dat is veiliger! Ik weet te goed van vroeger, hoe het is om na een paar uur tot bezinning te komen in de meest onbeschrijflijken rommel, met stapels boeken om je heen, en te merken hoeveel kostelijken tijd je in den heiligen schoonmaak „verlezen” hebt! Maar met de logeerkamerkast dacht ik nu toch in de verste verte geen kwaad te kunnen, en nam die dus in mijn eentje onderhanden. O wee, o wee! Laat ik nou, zou ouwe Sientje zeggen, 't oude portret-album „van thuis” vinden, en daarmee

¹⁾ De foto's waarnaar de afbeeldingen in dit artikel werden vervaardigd, werden mij welwillend afgestaan door le Service photographique du Gouvernement Général d'Algérie.

op mijn schoot blijven zitten, al bladerend en peinzend, tusschen de meest heterogene voorwerpen, „als daar heb je”: een glazen pendule-stolp — toch zonde om weg te doen, al heb ik er geen bestemming voor; — oude handwerken van de kinderen, min of meer versleten, maar die bewaart men natuúrlijk; een stapel Baedekers — ja — *die* moeten dan toch maar eens weg, ze zullen me wel niet meer te pas komen op mijn ouden dag, en ze zijn lang out of date; — de lappendoozen — en die moet ik nog uitzoeken, ik heb de kleintjes zóó beloofd dat ik den volgenden keer mooie lapjes voor ze hebben zou; een paar gebroken vazen en bordes, die ik me in den loop van 't jaar voorgenomen heb te lijmen — en nog zoo'n vijftig andere

dingen. En dan zit ik nou — wat zonde van dien langen middag! Niets uitgevoerd! ☼ 't Was ook zoo verleidelijk! Daar komen eerst mijn grootouders; nog jong waren ze daar. Leuke japon toch! Grappig, als ik het haar bedek, leek mijn zus Betty er precies op, toen ze jonger was. Dat ik dat nooit eerder gezien heb! En grootvader en vader hebben duidelijk dezelfde trekken, dat wist ik trouwens altijd wel. Natuurlijk, je moet die bakkebaarden bedekken. En wie zijn dat allemaal? De eene is oudoom Hermannus, o, die weet ik nog goed! Maar de tante niet, neen, die heb ik immers ook nooit gezien. Oom lijkt op grootmoeder, — maar zij is véél knapper. — en dat! Dat zijn immers de tantetjes van 't Singel, die altijd gelijkenissen zagen! Wat zouden ze vandaag met me sympathiseeren, nu ik zoo in hun voetstappen tred! Ik zie ze nog binnenkomen, met hun vogelkopjes, en ik hoor hun luide krijschstemmen. Tante Keetje, die een beetje doof was, sprak heel hard, tante Rosalie poogde onderwijl haar te overstemmen, en meteen zich voor haar verstaanbaar te maken. Eerst waren ze 't altijd roerend eens, over hoe gróót we toch wel geworden waren. En dat Ab zoo sprée-cé-kend vader was. Sprékend! En ik nèt moeder. Eén gezicht! Maar over Betty of Lisetje kregen ze ruzie. „En zij is óók het evenbeeld van haar moeder”. „Wat?! haar moeder? Geen *trek!*” Later, toen we ouder werden, gingen we weddenschappen aan, of we 't gesprek op iets anders konden brengen dan gelijkenissen. Het is nooit gelukt. Eens, bijna; behalve dan dat tante Keetje had opgemerkt dat onze tuin *precies* leek op die van de burens van de naaister. Maar toen ze al op de stoep waren riep tante Rosalie nog door 't raam tegen moeder: „Met den dag gaan de meisjes meer op je lijken!” En tante Keetje riep van beneden „Wie? op wie? Lisetje toch niet? geen *trek!*” ☼ Och — en

daar zijn al onze kinderportretjes. Moeder liet ons vaak fotografeeren, voor vaders verjaardag nog al eens. Onze kleintjes hebben toch heel wat leukere jurkjes dan wij vroeger hadden. En die poneyharen! Alleen Lisetje was toch wel leuk, met de krullebos. Wat waren wij altijd trotsch op haar! ☼ Prachtig zooals we opgesteld werden, over een balustrade geleund, en hier, in een leunstoel, met een berglandschap als achtergrond! O, en dit, in een rijtuig, nèt echt. Met een brieschend paard er voor. En wat vrééselijke hoeden! Maar die vond ik toen ook al afschuwelijk, dat weet ik nog wel. Moeder kon 't niet begrijpen, een echte Brusselsche modiste, die hier getrouwd was, had ze gemaakt. Toch moet ik zeggen dat de neefjes en nichtjes hier er nog veel vreeselijker

DE TRIUMFPOORT VAN CARAVELLA TE DJEMILA

uitzien. Natuurlijk, noch tante Suze, noch tante Hendriek of tante Lotje hadden éenige smaak, om van tante Wies maar te zwijgen, die was berucht in de familie om de manier waarop ze zichzelf en haar drie dochters toetakelde! Daar heb je ze — sierlijk uitgedost voor 't portret — jammer dat je de kleur niet ziet, paars en licht blauw samen, of twee heel verschillende kleuren groen, met een vuurrooden hoed, waren geliefkoosde combinaties van haar. En hier, die reusachtige ruiten voor die kleine kinderen; en zelf heeft ze iets heel lichts aan, met enorme knopen. Die schapen — 't zijn nare spoken geworden, maar wie weet hoe ze ook altijd uitgelachen zijn op school, en later op kantoor. — Wie hebben we daar? Dat weet ik niet — geen idee — die evenmin — familie zeker niet — hier — een heel rijtje die ik niet ken. Gek toch — dat waren dan toch eens menschen waar vader en moeder op gesteld waren, ze hebben ze toch in 't album gestoken. Misschien dat Betty 't weet — maar meestal heb ik nog meer geheugen voor menschen dan zij. O — maar *die* weet ik. Dat is onze eerste Juf geweest. Die groote granaten hanger heeft ze nog van moeder gekregen, daar was ze zoo trotsch op. Ze had er Lisetje's portret in. Hier, daar is haar leelijke man ook, met breeden glimlach. Maar *zij* was verrukt van hem, dat is 't voornaamste. Toen ze 20 jaar getrouwd waren vertelde ze eens vol trotsch dat ze nog nooit een dag zonder elkaar waren geweest. Ik moet ineens weer denken aan mijn getrouwde Antje, die drie maanden na haar huwelijksdag bij me zat te huilen, omdat haar man 10 dagen moest „opkomen”. „En nou lachen ze mijn uit, omdat ik der zoo om te keer ga, maar” (nieuwe uitbarsting) „niemand weet ook dat *ik* der een goeie man an heb”. Hier zijn we blijkbaar bij de gediensstigen aangeland. Dat is Anna — wat kijkt

HET ATRIUM VAN EEN HUIS TE DJEMILA

ze kwaad — zóó heb ik haar méér gezien. En hier is Marie. Och ja, dat is die lange, magere Marie, van wie ik moeder eens hoorde zeggen, dat ze nooit stugger en leelijker meisje in huis gehad had, alleen wél goed voor haar werk, maar die eeuwige onvrêe met Juf . . . Ik stond in de andere kamer en ik was veel te verlegen om bij de visite binnen te komen, en Marie te verdedigen — maar ik wist wel méér goeds van haar. Hoe duidelijk kan je iets voor je zien uit je vroegste jeugd! Vier jaar hoogstens was ik, en Marie haalde ons uit de bewaarschool. (Meestal deed Juf het — met Lisetje in den kindervagen. Nu geloof ik dat Marie jaloersch was op Juf's omgang met ons.) — Ik was ziek geworden op school. Aan Marie's hand liep ik te rillen en te klappertanden — ik weet nog dat het zoo raar was, dat mijn tanden dat vanzelf deden. Toen, opeens, stond Marie stil, sprak geen woord, maar deed haar grooten, zwarten omslagdoek af, en bond hem mij om, over mijn wintermanteltje. 't Kleine gehaakte doekje dat ik droeg sloeg ze om haar eigen hals. Ze had haar dienstboden katoentje aan, maar geen mantel er over. Ik voel nog de heerlijke warmte van dien grooten doek. Zeggen deed ik niets, maar ik begreep heel best dat die stugge Marie iets bijzonders voor me deed. 't Was op de Westermarkt, ik zou op een meter nauwkeurig kunnen zeggen wáár. In de gang, thuis, verwisselde Marie de doeken weer; ik was te ziek om wat te zeggen. En ik geloof, dat ik het mijn moeder nooit verteld heb; 't kan me nóg

spijten. Ja — Marie was dat — haar achternaam weet ik niet eens, en ik heb haar nooit bedankt. Hier hebben we twee dikke, domme wijsneuskindertjes. Dat zijn de spruiten van onze eerste Juf. Toen ze elf en twaalf waren, en ik met mijn gebroken been lag, werden ze me ééns per week beurtingsgestuurd, om me gezelschap te houden;

het was me zoo'n inspanning toch maar iets te bedenken dat ze interesseeren zou, waar ik met ze over praten kon! Hier komt het gezin van vaders vriend — meneer Bergsma zeiden we altijd voluit. Oom en tante werd toen nog niet gezegd tegen wie geen familie waren. Van hoeveel vrienden en kennissen-kinderen ben ik wel tante geweest! Neen, dat was in mijn jeugd geen gewoonte. We hielden toch evenveel van meneer Bergsma. En wat prachtige cadeaux kregen we van hem! De badinrichting, en het eetservies — leuk, dat de kinderen daar later weer mee gespeeld hebben, en over een paar jaar doen de kleintjes 't misschien nóg eens; 't staat hier alles nog op zolder. Gelukkig niet in deze kast, anders ging ik dat allemaal ook nog bekijken en me er in verdiepen — de school — en de poppenkamer — mooi speelgoed hadden we wel. Hier zijn nog een paar losse foto's, die konden er niet in. Schoolkieken van ons, kijk, allemaal keurig op een rij, — en wat ouwelijk zien die onderwijzeressen er uit, — ze wàren ook oud, in mijn idee, maar hun gezichten zijn toch eigenlijk nog jong. 't Ging niet zoo genoegelijk toe bij ons op school, als later bij de kinderen. Wie ken ik nog van al die meisjes? Laat kijken — de meesten nog wel van naam. Dit was Jansje Post, die nooit een vers kon opzeggen; een grappig dikkertje hier wel. En daar, Liesje van Steeden, die heb ik nog wel eens gezien, met drie lange jongens, veel grooter dan zij, ze was zoo'n fijn kindje; — och néé, láát ik nou toch ophouden — de heele middag gaat om — 't is immers — Neen — tòch is het geen zonde van den „goeien middag”.

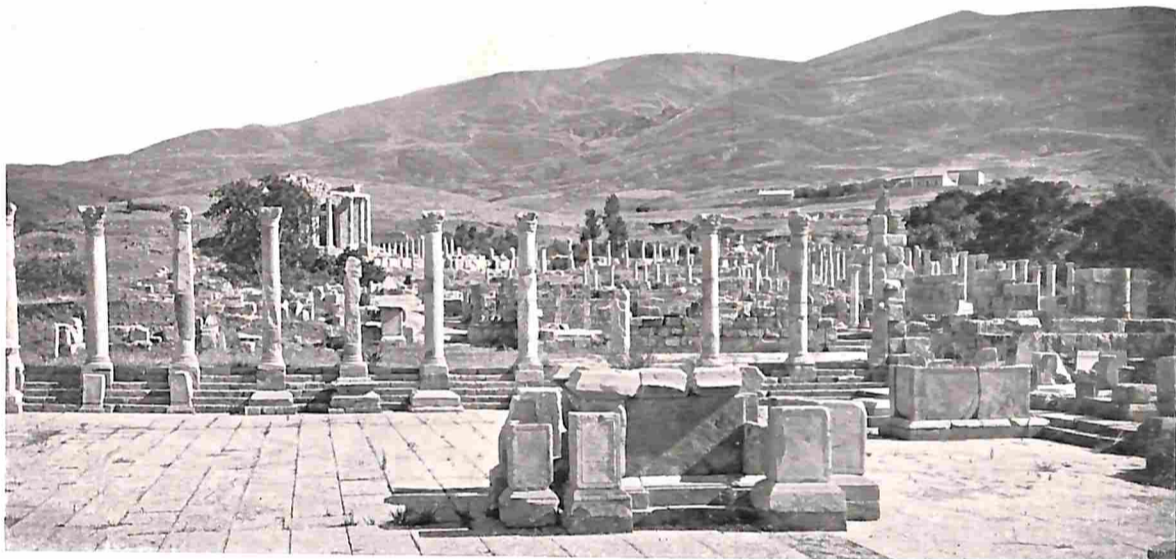
TANTE V. TOENTERTIJD

De Tivoli-tuin met societeit te Utrecht verdwenen

EEN STUK HISTORIE MOET PLAATS MAKEN VOOR MODERNE WONINGEN

TOEN in 1849 Utrecht zich mocht verheugen in een schitterende ontspanningsgelegenheid wist het publiek dit ook te waardeeren. Verschillende geschriften uit dien tijd bewijzen dat; o.m. is daarin het volgende te vinden: „Wie het Sticht bezoekt, twijfelt er niet aan eenige uren in het lustpark Tivoli te gaan doorbrengen. Uren van waar natuurgenoegen en genot van kunst en gezellig onderhoud. Tivoli, hetwelk gelegen is tusschen de Maliebrug (de tegenwoordige Lucasbrug) en het Wittevrouwen singel is de vergaderplaats welke de burgerij bij uitstek preferereert, ook de van elders toestroomende bezoekers trekken hierheen. De heer Wolters zorgt daar zijn publiek op aangename wijze te vergasten op keurige muziek, ten beste gegeven door de beste toonkunstenaars. Het ruime en smaakvolle buitenterrein, hetgeen keurig is aangelegd, wemelt van wandelaars en met rustig neerzittende bezoekers. Alle standen der bevolking mengen zich hier bont doorheen. Het schilderachtige plantsoen, en niet te vergeten de statige Maliebaan, zijn voor Utrechts' inwoners en niet het minst voor de tal-

looze vreemdelingen in de liefelijkelente, den schoonen zomer, een waar lustoord. Hier vindt men velerlei afwisselend genot. Men zal nergens een plaats vinden zoo vriendelijk en rustig als het lustpark Tivoli, waarvan men zou kunnen getuigen dat het den naam verdient van „Weelde paradijs”. Het park van den heer Wolters

HET FORUM TE DJEMILA

levert in andere opzichten menig voordeel op voor de bewoners der stad en omgeving. De tuinen en lokalen dezer schoone inrichting bieden voor het houden van familiefeesten en andere feestelijke doelen een schoone gelegenheid. Meermalen ziet men op dit fraai terrein groote gezelschappen samen komen voor feestelijke doeleinden. In den tuin van Tivoli worden van Mei tot Augustus elken Woensdagavond concerten gegeven onder bekwame leiding. Op deze concerten worden ouvertures, mannenkoren en harmoniën van de meest beroemde componisten ten gehore gebracht. Het Park Tivoli te Utrecht, zooals niet alleen de stadgenooten, doch ook zeker een groot deel van het land het hebben mogen aanschouwen, dateert uit 1840. Aan de Maliesingel hoek Nachtegaalstraat stond toen de woning van den Utrechtschen Hoogleraar Lidt de Jude die op het Tivoliterrein een Zoölogische Societeit hadt waaruit het Park Tivoli is ontstaan. Genoemde Hoogleraar was eigenaar van een merkwaardige verzameling natuurhistorische voorwerpen, welke in een afzonderlijk gebouw voor het publiek toegankelijk was. In het Societeitsgebouw, hetgeen zich bij de woning bevond, werden samenkomsten gehouden waarbij de professor lezingen hield. Het Zoölogische Kabinet bevatte een verzameling van meer dan 60.000 praeparaten, opgezette vogels, visschen, zoogdieren enz. alsmede zeegewassen en merkwaardige schelpen. Zooals later het plan bestond om er een dierentuin van te maken, was er toen een menagerie die voor het publiek toegankelijk was tegen 50 cent entree. Deze wetenschappelijke inrichting verdween omstreeks het midden der vorige eeuw en werden de bestaande gebouwen en terreinen van het Zoölogisch Kabinet in exploi-

tatie genomen door den heer Wolters, die er een buitensociëteit en ontspanningsoord van maakte. ☒ Voor deze mooie buitengelegenheid kon men geen betere naam vinden dan het lustoord der Romeinen „Tivoli” geheeten. ☒ Het was geen welgesteld stadgenoot als hij geen lid was van dit park. Onder leiding van de bekwamen toonkunstenaars van dien tijd Kuffereth, Melherbe, van Boom en Nieuwenhuysen werden er Zondagsmiddags openlucht-concerten gegeven, door de toenmalige schutterij, welke concerten altijd zeer druk bezocht werden. Daar was het dat de goeode burgers zich verpoosden in hun gezellig vereenigingsleven en waar het muziekminnend publiek zijn zetel had. ☒ Doordat Tivoli zoo goed voldeed als muziekpark, besloot men tot het bouwen van een groote concertzaal met koffiekamer, en werd hiertoe omstreekt 1870 overgegaan. In deze zaal, welke heden ten dage nog zoo goed als onveranderd is, werden door de schutterij en later door het Utrechtsch Stedelijk Orkest en Toonkunst geregeld concerten gegeven, wat nu nog plaats heeft. Vóór dat de Maatschappij tot Exploitatie van Tivoli den mooien tuin exploiteerde, waren het de heeren Abspoel resp. Wolters. ☒ Met het Park Tivoli verdwijnt een stuk Utrechtsche historie en zal niet alleen de stad Utrecht, maar zeker ook een groot deel van het land deze schoone inrichting missen, gezien de vele

congressen, tentoonstellingen, concoursen enz. die er altijd gehouden werden. ☒ Zeer terecht schreef een enthousiast uit dien tijd: „Waar ook de liefde of de vriendschap de bekers mogen klinken, bij een geurig bruiloftsmaal of aan een gulden vriendschapsdiner, nergens zullen zij een plek vinden, zóó vriendelijk, zóó rustig en zóó vrij, als het Lustpark Tivoli”. Thans in 1929 is dit

alles niet meer mogelijk. De aandeelhouders werden Maandag 8 April ter buitengewone vergadering bijeengeroepen, waar bij monde van den Heer J. Everwijn een voorstel van den Raad van Bestuur der Maatschappij tot Exploitatie van Tivoli ter tafel werd gebracht inhoudende „Goedkeuring van den verkoop van den tuin van Tivoli”. ☒ „Toen in 1880 de N.V. Tivoli werd opgericht,” aldus de voorzitter, „met het doel Tivoligebouw en tuin te exploiteeren, was dit een groote vreugde voor het publiek. De eerste jaren ging het goed en werden er geregeld harmonieconcerten gegeven en trokken steeds veel publiek. De tijden veranderen. Bedoelde concerten vielen niet meer in den smaak en door niet te verklaren oorzaken werd het bezoek steeds minder en . . . de tuin bleef ongebruikt. ☒ In den loop der jaren stegen de grondprijzen en vooral op dit punt werd het een kostbaar bezit wat geen winst opleverde. Thans lijkt het den Raad van Bestuur de beste oplossing dat doelloos stuk te „doen van de hand.” ☒ De Sociëteit verloopt en de leden, van buiten komende, maken al reeds de opmerking dat de inrichting van de „soos” toch wel buitengewoon eenvoudig is. ☒ Na deze korte inleiding volgde een zeer lang debat wat tot resultaat had dat het bestuursvoorstel: verkoop van den Tivolituin, Sociëteitsgebouw inbegrepen voor f 342.500” werd aangenomen met 71 tegen 12 stemmen. ☒ Reeds eerder zijn er gegadigden geweest voor aankoop van den tuin, o.a. bood de gemeente Utrecht in 1926 f 233.000, later deed zij nogmaals een bod van f 400.000 echter zonder resultaat. ☒

Het verkochte tuingedeelte is 9000 M² groot, terwijl het geheele Tivoli complex 15439 M² groot is; er blijft dus een gedeelte van 6434 M² over, waarop de groote en kleine concertzaal staat en nog een strook tuin van 20 M breed. Het gedeelte wat in handen is gevallen van den Heer M. J. Godijn ligt dus tusschen Wittevrouwensingel-Mulderstraat en Concertzaal-Nachtegalstraat. ☒ Binnenkort is dan een stuk Stichtsche geschiedenis van een kwart eeuw verdwenen. Wie aanschouwde niet steeds ieder jaar de schitterend bloeiende breedvertakte kastanjeboomen, waaronder de sociëteitsleden een gezellig zitje hadden met prachtig uitzicht over het Lucasbolwerk en singel. Het leven van deze rustige, intieme sociëteit is thans uitgeblazen en zal ooit weer aan de leden daarvoor iets in de plaats kunnen worden geboden? Neen! Indien er in het nieuw te bouwen hoekperceel, dat vermoedelijk een Café-Restaurant zal worden, een nieuwe „soos” zal worden ingericht, dan toch gevoelen de echte Tivoli-soosleden zich daar niet thuis, temeer daar nu voor geruimen tijd het verband is verbroken en de bezoekers hun toevlucht hebben moeten nemen in hotel l'Europe, waar ze toch niet hun oude gezelligheid vinden en begrijpelijkerwijs zich ontvriest gevoelen en wegblijven, terwijl de jongere generatie voor het sociëteitsleven geen interesse heeft. ☒ Neen, Tivoli's glorie heeft afgedaan. ☒ Toen tijdens de Lustrumfeesten van het U.S.C. Tivoli het brandpunt was, toen . . . was Tivoli in zijn glorie-tijd. ☒ De oudstudenten zullen met weemoed aan dezen tijd terugdenken, toen zij (om een kleinigheid te releveeren) in den vroegen ochtend in hun „officieele costume” in den vijver waterballet hielden en op het eilandje de pret verder voortzetten in gezelschap

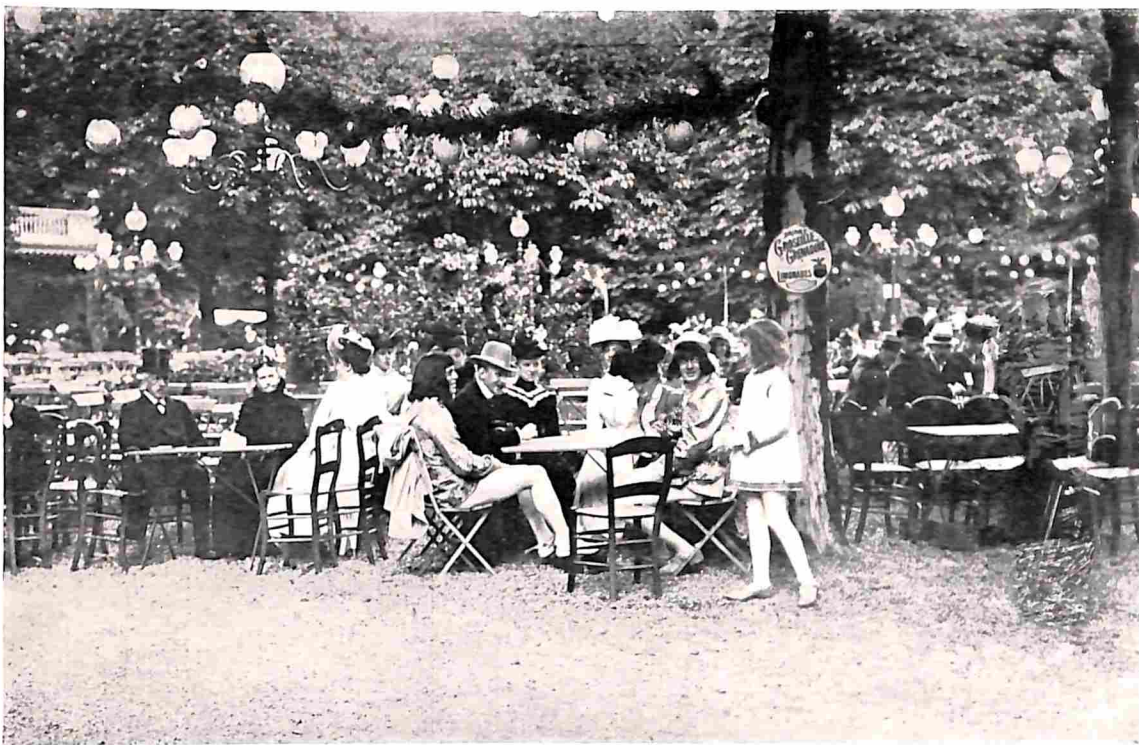

Foto F. Moesman

IN DEN TIVOLITUIN TIJDENS DE LUSTRUMFEESTEN VAN 1901, BIJ DEN INTOCHT VAN JEANNE D'ARC

van eenige op de markt gekochte „langooren”. Voor den terugtocht naar den vasten wal hadden ze toen eerst maar een brug gemaakt van tuintafels. ☒ Tijdens de Lustrumfeesten van 1901, de intocht van Jeanne d'Arc, was de tuin in feestdos zooals al de voor en daarna gehouden Lustrumfeesten. Ze geven van een dergelijk tafereel hierbij nog een aardig plaatje. ☒ Deze feesten werden er de laatste jaren ook niet meer gehouden en verplaatst naar het Vreeburg met Jaarbeursgebouw. ☒ De „oude garde” van Tivoli met de alombekende Kreeft aan het hoofd, wist zich tijdens de feesten onafgebroken dag en nacht van haar taak te kwijten. Van de voornaamste personen van deze „oude garde” bestaat nog een foto waarop de heer Kreeft (wie kende hem niet) plaats heeft genomen in den officieelen zetel van den hoofdpersoon van het feest. ☒ Kreeft heeft het verdwijnen van zijn eldorado niet meer mogen aanschouwen. Reeds eenige jaren is hij ter ziele. Gelukkig . . . Gewis hij had deze dagen niet overleefd. ☒ Ook de Jaarbeurs heeft geprofiteerd van deze mooie gelegenheid. In 1918 werd een gedeelte van de tweede Jaarbeurs hier onder gebracht. Het brugje over den vijver werd afgebroken en de geheele vijver overdekt. ☒ Thans . . . nadat Zaterdagavond 8 Juni het sociëteitsgebouw voor goed is gesloten en Dinsdagavond in den prachtige tuin het laatste concert is gegeven, is alles opgehouden. Utrecht heeft niet weten te waardeeren wat zij bezat. Nu echter niets dan jammerklachten. Een andere stad zou zoo'n inrichting midden in het centrum op prijs weten te stellen. Utrecht laat hier

huizen bouwen met winkels. ☼ Het laatste concert is geweest; 3000 menschen hebben afscheid genomen terwijl het vroeger voorkwam dat . . . 30 personen het concert bezochten, toen b.v. de Utrechtsche Schutterij nog in Tivoli musicerde. Neen, de schuld is niet geheel aan het Tivoli bestuur, het publiek had meer belangstelling moeten toonen. ☼ Het vuurwerk slakde, na afloop van het concert. In de decoratie van het festijn stonden de woorden „Waar nu heen?” De poffertjeslucht uit Luiters' kraam bezwangerde de zomersche avondlucht . . . De parkhekken werden gesloten . . . voor goed. . . De leeuwen op de pilaren van het ingang-hek keken bedroefd strak voor zich uit. ☼ Tivoli-tuin, adieu, met gij oude boomen, gij hebt uw dienst gedaan. ☼ Plek vol herinneringen, adieu. De sloopers kwamen en het vandalisme viert hoogtij . . .

F. MOESMAN

ARIOSTO

Uit het Poolsch door

KAZIMIERZ CHLEDOWSKI

3)

(*Vervolg*)

MEN herinnert zich daar nog een vertrek, dat versierd was met overblijfselen van fresco's uit de XVe eeuw, voorstellend gevleugelde rossen en groepen kleine genen; in dit vertrek zou, volgens de overlevering, de school van Luca Ripa geweest zijn. Klaarblijkelijk had dus de oude Ariosto een kamer in zijn huis ter beschikking gesteld voor het onderwijs zijner jongens. Verschillende opschriften, die mede bestemd waren om de jeugd te bevestigen in de versterking, versterken deze opvatting. Een dier opschriften luidde: „Loqui cum hominibus tamquam dii audiant”. ☼ Wij zagen dat de hevige haat der bevolking den ouden Ariosto noopte Ferrara in 't jaar 1489 te verlaten. De jonge Lodovico, toen 15 jaar oud, werd echter door den vader niet mede genomen naar Modena, maar in de hoofdstad achtergelaten, waar hij onder leiding van Giovanni Sadoletto in de rechten zou studeeren, om later in den staatsdienst te gaan. Lodovico vond echter geen voldoening in de rechtsstudies en bleef slechts doorstudeeren om aan den nadrukkelijken wensch van zijn vader te voldoen; na vijf jaar behaalde hij den graad van doctor in de rechten. Naast deze gedwongen studie wijdde hij zich echter aan humanistische studies, waarvoor hij zich bijzonder interesseerde, en hij had het geluk een hoogst bekwaam leermeester te vinden. Rinaldo d'Este, een broeder van Ercole I, had n.l. den vermaarden humanist Gregorio da Spoleto tot leeraar voor zijn zonen gekozen en naar Ferrara laten komen. Gregorio was in zijn jeugd Augustijner monnik, maar daar het kloosterleven hem niet beviel, legde hij de pij af, zocht een werkkring als wereldlijk leeraar en werd in 1459 lector aan het studio te Siena. Het palazzo del Paradiso, dat Rinaldo d'Este bewoonde, lag in de buurt van Ariosto's woning, hetgeen mede bevorderde, dat hij les ging nemen bij den beroemden humanist. Deze oefende een grooten invloed uit op zijn begaafden leerling, voor wie hij de poorten, die toegang gaven tot de wereld der Oudheid, opende. „Het geluk was aan mijn zijde”, schrijft Ariosto, „toen het mij Gregorio da Spoleto gaf, dien ik altijd zal zegenen”.

Fortuna molto mi fu allora amica
Che mi offerse Gregorio di Spoleto
Che ragion vuol ch'io sempre benedica.

☼ Lodovico las „zijn Latijnsche schrijvers”, Ovidius, Virgilius, Horatius, Plautus en Terentius en begon ook, evenals Ercole Strozzi en Alberto Pio, met wie hij vriendschappelijk omging, met Latijnsche gedichten te schrijven. Virginius, zijn zoon, vertelt, dat zijn vader niet bijster vlijtig was en weinig las „non era bibliomane”, maar dat hij toch wél zijn geliefde schrijvers had. ☼ Ook Alberto Pio had een leerling van Gregorio da Spoleto, en de hechte vriendschap tusschen hem en Ariosto hield aan, zelfs na het jaar 1500, toen Pio, met wrok in het hart tegen Ercole I, die op zijn vaderlijk Carpi loerde, Ferrara had verlaten. Gibert Pio, mede-eigenaar van Carpi, had destijds zijn deel aan Ercole I afgestaan, terwijl de weerlooze Alberto bij den paus, bij den keizer en bij den koning van Frankrijk hulp ging zoeken tegen den machtigen vorst van Ferrara, die hij tenslotte, ontmoedigd en overwonnen, het Franciskaner habijt aannam; hij stierf in Parijs in 't jaar 1531. In Ariosto's literaire nalatenschap zijn eenige Latijnsche gedichten teruggevonden, die hij in zijn gelukkigen Ferrarischen tijd aan Alberto Pio heeft geschreven. ☼ In 't jaar 1500 moest Ariosto echter van zijn geliefden leeraar afscheid nemen, daar deze, door Isabella van Aragon tot opvoeder van haar zoon benoemd, Ferrara ging verlaten. Ariosto betreurde het vertrek van den beroemden humanist en beklagde zich erover, dat de duchessa hem van zijn leeraar beroofde.

Mi fu Gregorio dalla
Duchessa tolto, e dato
A chi avea il zio la
signoria levata

Onder den invloed van zijn voortreffelijken leeraar wijdde Ariosto zich aanvankelijk geheel en al aan het Latijn, terwijl hij de „vulgaire” heelemaal veronachtzaamde. Zijn gedichten van vóór 't jaar 1503 zijn zonder uitzondering in 't Latijn geschreven, zij het ook in een niet buitengewoon mooi Latijn. Het eenige wat hem daarin typeert, is een zekere neiging tot sarcasme en de satire, alsook een sterke afkeer van het vorstelijk juk, dat anderen nogal kalm droegen. Zoo schreef hij in het jaar 1500, naar aanleiding van het overlijden van Michaela Marulla, den verlatiniseerden Griek en voortreffelijken dichter, een elegie aan Ercole Strozzi, waarin hij het verlies van Marulla niet minder verschrikkelijk vindt, dan

den ondergang van Italië, dien de dichters voor hun oogen zien geschieden. Hij klaagt in deze elegie er tevens over, dat het juist de eigen vorsten zijn, die hen onder even zwaar juk houden, als vreemde barbaren zouden doen, maar dat het tenslotte hetzelfde blijft, wie de verdrukter is. Het is even onaangenaam een dienaar te zijn van den Franschen koning, als van een Italiaanschen vorst.

Quid nostra an gallo resti
Si sit idem hinc atque hinc non leve servitium?

Barbarico ne esse est pejus sub nomine quam sub moribus

In dezen tijd werd de jeugdige Ariosto verliefd op een Spaansch meisje, Pasfilla genaamd, een onoprecht schepsel, dat hem bedroeg. Pasfilla's booze geest was haar moeder, en Ariosto's vrienden, vooral Bembo, trachtten, daarop wijzend, zijn hartstocht voor het trouwelooze meisje te temperen, maar konden hem niet overtuigen. Tenslotte echter zag Lodovico zelf in, dat „de oude” over de bekoorlijkheid harer dochter beschikte en uitte zijn woede in de volgende satire tegen haar. „Weg”, riep hij haar toe, „weg oud schepsel met je amoureuze influisteringen, weg gulzig beest, weg naar den duivel. Ik ben zat van je verzekeringen, wier waarde ik helaas te laat ontdekt heb”.

(*Wordt vervolgd*)

Foto C. J. Steenbergh

BRUG BIJ DE APOLLOLAAN TE AMSTERDAM, MET
BEELDHOUWERK VAN HILDO KROP. OP DEN ACH-
TERGROND HET LYCEUM